

BESLUT

2013-09-30

Dnr: 13/01154

SAKEN

Rapport, SVT1, 2013-05-05, kl. 19.30, inslag om utförsäljningen av apotek; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

I påannonseringen till inslaget sa nyhetspresentatören följande.

Ja, det blev en mycket god affär för riskkapitalisterna att köpa apotek av staten när monopollet avskaffades för tre år sedan visar *Rapports* granskning. Ett riskkapitalbolag dubblade sina pengar när de utnyttjade möjligheten att sälja efter att statens tidsgräns gått ut.

I reportaget som följde intervjuades NN, investeringsansvarig på riskkapitalbolaget Priveq. Därefter visades en bild på en champagneflaska. På flaskan satt en etikett med texten "Vårdapoteket". Reportern sa därefter följande.

Champagneflaskan dracks på riskkapitalbolaget Priveq Investment när man köpte det som skulle bli kedjan Vårdapoteket av staten för snart tre år sedan. Och det blev en bra affär, en mycket bra affär.

NN sa att affären hade gett bolaget en god avkastning som översteg bolagets årliga avkastningskrav på 25 procent med god marginal. Hon ville inte kommentera hur god avkastningen hade varit. Därefter sades följande.

(Reportern) – Mer får hon inte säga för den här mannen, socialminister Göran Hägglund. Han har nämligen hemligstämplat till vilket pris han sålde apoteken. (Göran Hägglund) – Vi har redovisat den totala försäljningsintäkten som var 5,9 miljarder kronor och den intäkten är summan av varje enskild del. (Reportern) – Är du rädd att

redovisa siffrorna vad ni sålde ut dem för? (Göran Hägglund) – Det handlar om företagshemligheter som vi inte tänker redovisa. (Reportern) – Varför är det en företagshemlighet, det här är ju skattebetalarna som ägde apoteken, det är ju deras pengar? (Göran Hägglund) – Ja och vi har sålt och vi har fått in 5,9 miljarder kronor. Hur det har utfallit i varje enskild... enskilt anbudsförfarande kommer inte att redovisas.

Reportern sa därefter.

Riskkapitalbolaget Segula sålde den andra uppköpta apotekskedjan, Medstop, för en miljard 460 miljoner kronor. Ett genomsnittspris på knappt 23 miljoner per apotek. Återigen vet vi inte om skattebetalarna åkte på en nit.

Intervjun med Göran Hägglund fortsatte.

(Göran Hägglund) – Jag tycker att det är alldeles naturligt att där det finns tydliga stordriftsfördelar, att olika aktörer strävar efter att ha en sån stor del av marknaden som möjligt. Så är det på olika områden... (Reportern) – Men ni vill inte vara med att tjäna pengar på det åt skattebetalarna... ni lämnar över det till den privata sidan. (Göran Hägglund) – Ja, men vi vill säkerställa att vi fick gott betalt för de apotek vi sålde. (Reportern) – Det kan vi inte mäta eftersom du inte vill berätta om vad ni sålde ut dem för... (Göran Hägglund) – Jag kan säga att vi gjorde expertberäkningar som visade att vi fick mer än vad vi hade förväntat oss, mer än vad experterna hade förväntat... (Reportern) – Men förväntning och verklighet, nu kan vi stämma av mot verkligheten när det vart riktiga försäljningar. (Göran Hägglund) – Ja.

Därefter lästes ett utdrag upp från regeringens proposition om en omreglering av apoteksmarknaden som handlade om att den omreglerade apoteksmarknaden skulle präglas av mångfald med både stora och små aktörer. NN intervjuades därefter och svarade på frågan om hur många aktörer hon trodde skulle finnas på apoteksmarknaden. Därefter visades fler bilder på champagneflaskor med etiketter med olika företagsnamn på.

ANMÄLNINGARNA

Två anmälare är kritiska till inslaget. Den ena anmälaren kritiserar reporterns förhållningssätt under intervjun med socialministern Göran Hägglund. Enligt anmälaren var det uppenbart att reportern ville smutskasta utförsäljningen av apoteken som något som drabbat skattebetalarna. Den andra anmälaren är kritisk till att det i inslaget vid ett flertal tillfällen visades bilder på champagneflaskor och anser att bilderna syftade till att framställa det aktuella riskkapitalbolaget som ”den onde kapitalisten”. Enligt anmälaren framgick det inte tydligt av inslaget att försäljningen av apoteken skedde till marknadsmässigt pris efter anbudsförfarande. Enligt anmälaren sattes dessutom likhetstecken mellan apotekens värde vid riskkapitalbolagets köp för tre år sedan och dess värde i dag. Värdeökning visar inte på något sätt att staten sålt apoteken till för lågt pris utan kan bero på effektiviseringar av verksamheten.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Syftet med granskningen var att ta reda på om skattebetalarna gjort en bra affär när statliga apotek såldes till privata intressenter. Göran Hägglund var som minister ansvarig för hur och till vilket pris som apotek ursprungligen sålts till privata ägare. Eftersom försäljningspriset hemligstämplats kunde inte skattebetalarna få reda på hur pass väl deras tillgångar förvaltats. Det var orsakerna och effekterna av detta beslut som reportern genom kritiska frågor försökte få svar på av den ansvariga ministern.

I inslaget påpekade ministern att den totala intäkten till staten varit 5,9 miljarder kronor och att de fått mer än vad experter hade förväntat men ”Hur det har utfallit i varje enskilt anbudsförfarande kommer inte att redovisas”. Huruvida priserna var marknadsmässiga, om affären var en god affär och/eller om detta berodde på effektivisering gick således inte att klarlägga. Eftersom det inte gick att få den fulla informationen av ministern gjordes granskningen genom att lägga pussel med den information som köparna hade varit villiga att ge om hur mycket de fått betalt för vid vidareförsäljningarna. På så sätt kunde redaktionen få en bild av de vinster som gjorts.

Vid tidpunkten för sändningen hade två vidareförsäljningar av apotek gjorts. Den ena var riskkapitalbolaget Segula som hade sålt apotekskedjan Medstop. Den andra var riskkapitalbolaget Priveq som hade sålt apoteksbolaget Vårdapoteket vars investeringsansvarige medverkade i inslaget. Båda dessa affärer pekade på en stor vinst för riskkapitalbolagen. De champagneflaskor som förekommer i bild i inslaget fanns uppställda som inredningsdetalj på Priveqs kontor på det sätt som framgår av inslaget. Bilderna filmades vid intervjun med investeringsansvarige NN. Flaskorna hade radats upp på en hylla på väggen för att fira alla affärer med de köpta företagens namn på en etikett. En av dessa flaskor som Priveq själva hade satt en lapp med namnet Vårdapoteket på var införskaffad till köpet av det som skulle bli kedjan Vårdapoteket, som nu sålts vidare.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (5 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (9 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden har i sin praxis godtagit att en reporters frågor kan ha en provaktiv karaktär och har beaktat att en reporters uppgift vid intervjuer är att – genom ett kritiskt förhållningssätt – tydliggöra den intervjuades ståndpunkter. I det nu aktuella fallet intervjuades den ansvarige ministern. Nämnden kan mot denna bakgrund inte finna att reporterns kritiska förhållningssätt under intervjun passerade gränsen för vad som får accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet. Nämnden kan heller inte finna att inslagets utformning eller innehåll i övrigt strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i SVT:s sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Martin Holmgren, Elisabet Bäck, Maria Edström, Jan Holmberg och Pia Kronqvist efter föredragning av Tarek Touma.

På granskningsnämndens vägnar

Martin Holmgren

Tarek Touma